

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Directorivm Inqvisitorvm F. Nicolai Eymerici Ordinis Prædicatorum

Nicolaus <Eymericus>

Venetiis, 1607

De Carcere Inqvisitoris.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13589

derem ergo (ad remouendam nunc omnem dubitationem) absentibus aut mortuis Inquisitoribus, & nullis alijs in eorum locū substitutis, omnia priuilegia inquisitoribus tributa Episcopis competere.

Idem dicas in illis locis, in quibus nunquā sūt ad huc delegati inquisitores cōstituti. in illis enim Episcopis in causis fidei ea prestare poterunt, quæ si adessent inquisitores ratione suorū priuilegiorū præstissent: idque fauore fidei, qui est huius assertionis potissima & certissima ratio: atque hinc patebit posse Episcopos sicut Inquisitores citare testes extra suam diocesim, vt dixi infra super q. 74.

Q V A E S T I O LVII.

An Inquisitor brachij secularis auxilium inuocare possit.

Quinquagesima septima questio est: Vtrum inquisitor pro capiendis hæreticis, credentibus, receptatoribus, defensoribus, & fautoribus eorum, diffamatis de hæresi, uel suspectis, possit inuocare auxilium brachij secularis?

Respondemus q̄ sic, iuxta c. Vt officium, §. denique ubi multis præmissis sic subiungitur: Denique ut circa præmissa plene uobis & singulis ueluti coercionis expedita, & inuolabilis adite auctoritas, uolumus, ut ea omnia uiriliter exequamini (si opus fuerit) inuocato auxilio brachij secularis.

Hæc eadem uerba habentur per omnia in litteris Apostolicis sæpe allegatis Clementis, & Alexandri, & Urbani I. I. Præ cunctis.

Delegatus enim non potest ex officio suo inuocare auxilium brachij secularis, nisi ex speciali commissione, ut fit inquisitoribus. De hoc arg. super cap. & §. allegatis.

COMMENT. CVI.

Non modo inquisitores habent familiam armatam, sed quotiens ea non sufficit pro officij sacri executione, auxilium secularium magistratum possunt inuocare quod ipsum sanciuit iam olim Urbanus III. in rescripto quodam incipiente: Licet ex omnibus, §. denique; quod uidimus in archiuo inquisitionis Bononiensis, referitur q̄ impressū in bullario litterarū Apostolicarū. tradūt et hoc priuilegium Repertorium inquisitorū uerbo, brachij. Zanchinus de hæret. c. 37. nu. 1. Panormitanus in c. 1. de officio ord. Simancas de catho. instit. ti. 23. nu. 8. Locatus in opere iudiciali uerbo, inquisitor. nu. 30. Ioan. Roias sing. 21. incipien. atma. & alij.

Atque hoc etiam priuilegium magnam habet aequitatem: saepe enim est tanta hæreticorum multitudo, aut potestas, ut uires inquisitorū, aut Episcoporū nō sufficiant; & propterea oportuit brachium seculare inuocare. l. si quis 10. C. de Episcopis, & clericis.

Hoc amplius additum est huic priuilegio, ut possint inquisitores per cēsuras ecclesiasticas cōpellere magistratus seculares, ut sibi auxilium hoc præbeant quoties fuerint requisiti; ut multis Pōtificum rescriptis cautū alibi docuimus, qui si in eo auxilio præstā-

do aut cōtumaces aut negligentes fuerint, & excommunicari possunt, & honore priuari, & alijs penis pro delicti qualitate coerceri. iuxta c. ad abolēdā. §. penult. & c. excommunicamus. §. moneatur. de hæret.

A Delegatus enim non potest ex officio suo inuocare auxilium brachij secularis, &c.] Hanc questionē late disputat Archidiaconus & Ioannes Fátuccius in c. administratores. 23. q. 5 ubi multorū pugnātes referunt sententias. de eodē auxilio seculari præstando uide textū & ibi glo. & doctores in c. 1. & in c. quoniam. extra de offic. iud. ordinarij. & Innocentium & doctores in c. significasti. de offic. deleg.

Delegatus ratione solius delegationis an inuocet auxilium seculare.

B Et quamuis communis sententia uideatur cōtra Emericū: nihilominus nihil est nominatim cautū; & fortassis probabilius est, quod hoc loco asserit auctor, uidelicet, delegatū, qualis est inquisitor, nō posse ex officio, & ratione solius delegationis auxilium seculare inuocare: quoniam aliās hoc nō concederetur sibi tanquā priuilegium, dū uulgo in rescriptis delegatorum dicitur: Inuocato, si opus fuerit, auxilio seculari: Frustra enim fieret expressio eius quod inest, & concessio specialis eius, quod suo iure conuenit.

Itaq; hæc Emerici sententia magis uideri posset alicui ad ueritatē accedere propter memoratā rationem, & curiæ consuetudinem: quā etiā uidetur uelle Repertorium inquisitorum uerbo, brachij. §. sed an delegatus. & hæc Emerici sententiā tenet Archidiaconus in c. ut officij. §. compescendi. de hæret. li. 6.

C Ceterū Federicus de Senis uir magnæ auctoritatis, consil. siue q. 163. incip. Super inuocatione & petitione. ex multis contendit delegatum etiā si non habeat expresse in mandatis, quod possit brachij seculare inuocare: nihilominus tamen posse inuocare; quia cum res aliqua conceditur, omnia etiam illa cōcessa intelliguntur & permissa, sine quib. ea res expediri nō potest: quare ut delegatus recte exercere possit suā iurisdictionem, brachij seculare debet posse inuocare, quāuis id sibi expresse nō cōcedatur, sane hæc sententiā multū fauorabilis est, et mihi placet.

DE CARCERE Inquisitoris.

Q V A E S T I O LVIII.

An Inquisitor possit habere carcerem proprium.

S Y M M A R I V M.

- 1 Inquisitor potest habere proprium carcerem ad custodiam reorum.
- 2 Domini temporales in quibus parere tenentur inquisitoribus.
- 3 Carcer ad panam Episcopo & inquisitori debet esse communis.

Quinquagesima octaua questio est: Vtrum inquisitor possit habere carcerem proprium pro reis seu delatis ibidem detinendis ad custodiam seu ad pœnam?

1 Respon-

1 Respondemus q. sic ad custodiam, vt patet in c. Vt inquisitionis. de heret. lib. 6. ubi dicitur sic: Vt inquisitionis, & infra.

Relat. supra pag. 115.

Vniuersos saculi potestates, & dominos tēporales, ac prouinciarum, terrarum, ciuitatum, aliorq; locorum rectores quibuscūq; dignitatibus vel officijs, aut nominibus conſentantur: requirimus & monemus, vt sicut reputari cupiunt & haberi fideles.

Domini tēporales inquisitionibus partem.

2 Ita pro defensione fidei diocesaniſ Episcopis, & Inquisitionibus hereticae prauitatis à sede Apostolica deputatis, aut in posterū deputandis, pareāt & intendant in hereticorum, credentium, fautorum, receptatorum, & defensorum ipsorum inuestigatione, captione, ac custodia diligenti, cum ab eis fuerint requisiti: & vt praefatas personas pestiferas in potestatem seu carcerem Episcoporum, aut inquisitionum praedictorum, & cetera.

Relat. supra pag. 111.

In c. Et, Multorum. de heret. in clemen. in prin. loquendo de Episcopis & inquisitionibus, dicitur ita: Sic q. quilibet de praedictis sine alio citare possit, & arreſtare siue capere, ac tuta custodia mancipare, ponendo etiam in compedibus vel manibus ferreis, si eis visum fuerit faciendum.

3 Ad pœnam autē non: vnde carcer, qui est magis ad pœnā, quam ad custodiam, est Episcopo & inquisitioni communis, ut unus non possit sine alio tali tradere carceri quemquam, iuxta c. Multorum allegatum: vnde post praedicta verba dicitur ita: Duro tamen tradere carceri siue arcto, qui magis ad pœnam, quam ad custodiam uideatur, uel tormentis exponere illos, aut ad sententiam procedere contra eos Episcopus sine inquisitores, aut inquisitor sine Episcopo diocesano, aut eius officiali, vel Episcopali sede vacante capitali super hoc delegato, si sui adiuuicem copiam habere ualeant, infra octo dierum spatium postquam se inuicem requisierint, non ualebit.

COMMENT. CVII.

De assertionibus, quas hic ponit Emericus de carcere proprio & communi, verissima sunt, vt paulo post indicabo.

Carcer ad custodiendū, nō ad puniendū inuentus, sed tamen de iure canonico.

Vt qua de carcere his questionibus traduntur ab Emerico, apertius intelligatur, obseruandū est, carceres ad continendos homines nō ad puniendos inuentos esse, Baldus in l. incredibile. C. de pœnis. Bossius tit. de carcere, in princ. Follonius in pract. cri. 1. par. 2. par. 1. vers. vel carceretur. nu. 1. de quo est textus apertissimus in l. aut damnat. §. solēt. ff. de pœnis ibi, Solent praesides in carcere continendos damnare, aut vt uinculis continentur.

At iure canonico ad pœnā potest esse carcer. cap. quāuis. de pœnis. lib. 6. c. tua. de pœnis. tradūt Conradus Brunus li. 5. de heret. c. 12. Locatus in opere iudiciali. Repertorium inquisit. Bernardus Comēsis in Lucerna verbo carcer. et ceteri cōmuniter, quibus adde Zanchinū tract. de heret. c. 10. & Syluestrū in sum. verbo, haereticus. 2. q. 7. nu. 9. & Simancam de catho. instit. tit. 16. nu. 14. & seq.

Et iuxta hāc iuris ciuilitis, & pontificij differētiā de carcere vel ad custodiam, vel ad pœnam, loquitur hoc loco Emericus, dum ait, inquisitor ē posse habere carcerem proprium, qui ad custodiā spectat.

is vero qui ad pœnam est constitutus, inquisitioni cū Episcopo debet esse communis.

Ratio autem primae assertionis in promptu est: si Episcopus potest habere proprios carceres, plane multo magis id poterit inquisitor, cum maiorē auctoritatem parem cū Episcopo habeat in causa heretici inquisitionem: verum hodie nō solent carceres separati constitui, sed idē carcer qui est inquisitionis, in quo vinculi ad custodiam continentur, communis etiā est Episcopo, vt indicat Emericus quēst. sequenti: quod salubrius est, ne frustra fiat carcerū multiplicatio, cum vnus sufficiat, & cuncta aequē bene tractentur.

Alterius autē assertionis ratio est, quoniā eodem nare non potest inquisitor sine Episcopo, nec vice versa. clem. 1. §. duro tamē de heret. & propterea nō poterit habere carcerē propriū, qui ad pœnā fabricatus, qualis est ille, in quē vel in perpetuū vel ad tempus heretici redemptes detruduntur.

Carceres ergo qui iuxta dict. cle. 1. de heret. §. sane inuidentur esse cōmunes, ubi & muri dicitur, quorū ibidem etiā iubentur esse duo custodes, nō sūt ad custodiam, sed ad pœnā, vt voluerunt ibi Cardinales in prima oppositione, & Ioānes de Imola super glossa, sub delegare. vers. sed aduerte, quos refert & sequitur Bernardus Comēsis in lucerna ver. carcer. §. 2.

Mihi uero paulo antēius scripserat §. cōtēplati, verisimilius uidetur de carcere ad custodiā eo loco haberi sermōnē, nō autē de carcere ad pœnā cōstituto. Primū, quia Papa uidetur ibi statuerē non esse amplius necessariū separatos habere carceres in hac verba: Nos uolentes super hoc prouidere, statuimus, ut quilibet talis carcer, uel maris, quē de cetero Episcopo, & inquisitioni praedictis uolumus fore cōm, duos custodes habeat, &c. Rursus, hāc ratio mihi magnopere persuadet, nō loqui ibi Papā de carcere ad pœnā: quoniam in eo nō adhibetur tā diligentia in custodiēdis, & occidēdis rejs, ne quis cū eis loquatur: quā iam tunc indicari sūt, & vt alibi docuimus, ad adeundos damnatos ad carcerē perpetuū aditus patet alijs: secus autē in his qui carceribus ad custodiā detinentur, qui propterea tā diligētē custodiuntur, ne quis eos infiruat de celāda ueritate, aut de cōtēplata falsitate, aut de iusto iudicio declinādo, & hoc mihi scētia uerissima uidetur, quā fortassis etiā indicat non obscure Emericus quēst. seq. nu. 1. & 2.

Præterea hac sententia, quod uidelicet inquisitor non possit habere proprium carcerem, qui sit ad pœnam in quē sua sola auctoritate conijcere aliquē & damnare possit, nō modo procedit quoniā per sententiam aliqui damnati sunt ad carceres, vt praediximus: uerum etiam cum ad torquendos & affligendos reos huius criminis, in deteriores & obscuriores carceres detruduntur, ut acerbitate mansionis crimē detegant; nam cū inquisitor sine Episcopo, & uice uersa Episcopus sine inquisitore nō possit tormentis exponere delinquentes, vt in dict. cle. 1. de heret. §. propter quod. uers. uel tormentis exponere illos, eodem modo non poterit conijcere reos in duriorē carcerē, qui magis ad pœnā quā ad custodiā uideatur; et hac quoque uideri potest uera expositio, & sententia, textus in dict. clem. 1. de heret. §. propter quod. ibi. Duro tamen tradere carceri siue arcto, qui magis ad pœnam, quā ad custodiā uideatur.

In quibus carceribus...

Carcerem...

Inuidentur...

Solutio...

Carceres...

Est

Est autē quādoque necessariū hac fieri ob mali-
ciā, & pertinaciā reorū, à quibus vix veritas extra
hi pōt, quos necesse est sepe i duos carceres detrude-
re, vt docuit Eymericus cū impēnitētibus faciēdū.
3. par. i. 10. modo processū fidei terminandi, nu. 201.

Et quamquā hac ita se habeant, vt prædiximus,
nihilominus tamen cū reus securus non est in loco
mitiori, tunc ad arctiorem per solum inquisitorem
potest transferri: quia tunc ad custodiam fieret, non
ad penā, ita Paulus de Leazaris, Zabarella, Imola
& alij in dict. clemen. multorum, de hæret. quare si
verbi gratia fuga, colloquium, aut peruersio alio-
rum, aut aliud quid huiusmodi, quod in detrimentū
veritatis vergeret, immereret sic solus inquisitor,
non requisito Episcopo, reos posset durioribus locis
& obscurioribus conclauibus occludere: & hac sen-
sentia vera mihi videtur, & obseruanda.

Verū tamen dum hæc fiunt, que in præcedētibus
tradidimus de tradendis reis durioribus carceribus
sive ad custodiā sive ad penā, illud cauendum est, ne
ranta sit carcerum asperitas, vt delinquentes horro-
re, & malitia loci moriantur: quoniam tunc iudices
fidei, qui hæc decreuerunt subire reos, irregulares
fierent. Laudunus & Zabarella in clemen. vnica, de
homicidio. Abbas in c. à nobis, de apostatis. & in c.
qualiter & quando, de accusatio. traditque Loca-
tus in opere iudiciali verbo, carcer. nu. 6.

Et de hac re singulare decretum extat in Cōcilio
Biterrēsi. c. 23. in hæc verba: Curetis tamē, vt talib.
immurandis fiant iuxta sedis Apostolicæ ordina-
tionem separata & occulte camarulæ, sicut fieri po-
terit in singulis ciuitatibus diocesium corruptarū
vt alterutrum, vel se, vel alios peruertere nequeat,
& eos enormis rigor carcerum non exinguat. hæc
ibi. quod tamen si de damnatis in carcerem ad penā
loquatur, locum etiam habet in detrusis: aut detru-
dendis in carcerem ad custodiā ob eandem ratio-
nem. cetera huc spectantia tradam copiose sequen-
ti commentario.

Q V A E S T I O L I X .

An Episcopus & Inquisitor possint
habere communem carcerem,
& de custodibus carceris.

S Y M M A R I V M .

- 1 Proprios carceres possunt sibi communes face-
re Episcopus & inquisitor.
- 2 Alicubi carcere sunt apud inquisitorem.
- 3 Aliubi Episcopi ipsi carceres habent.
- 4 Quid de custodibus carcerum canones statuāt.

Vinagelima nona questio est: Vtrū
Episcopus & inquisitor possint carce-
rem habere communem pro reis
seu delatis ibidem detinendis ad cus-
todiam seu ad penam: & tunc de
custodibus qualiter fuerit prouidendum?

1 Respondemus, q̄ quilibet tā Episcopus quā in-
quisitor pōt habere carcerē propriū, vt patet in

A alleg. c. Multorū. & ponere ibi delatos ad custodiā
in manicis ferreis, & in compedibus, vt dictum
est supra questione proxima. Et quilibet suum car-
cerem potest facere communem ambobus.

2 In aliquibus enim partibus, vt in Tholosa, &
Carassona, Inquisitores habent in suis domibus
carceres, quos vocant muros, quia domunculæ il-
læ adhærent muris loci, qui sunt Episcopo & in-
quisitori communes, & de his habetur in c. Mul-
torum. alleg. de hæret. in clemen. §. sane. vbi dicitur
sic: Sane quia circa custodiam carcerum hæreticium,
qui muri in quibusdam partibus vulgari-
ter nuncupantur, multas fraudes dudum intelleximus
perpetratas: Nos uolentes super hoc prouide-
re, statuimus vt quilibet talis carcer uel murus,
quem de cetero Episcopo & inquisitori prædictis
uolumus fore communem, & cetera.

B 3 In quibusdam autem alijs partibus, Episcopi
habent ipsos carceres, in quibus possunt detineri
hæretici siue suspecti, non solum ad custodiam,
sed etiam ad penam, & mox vt detinentur ad penam,
sunt carceres cōmunes, quia absque inquisi-
toris consensu hoc fieri non potest, vt est dictum;
Et de his habetur in c. Multorum. alleg. §. & quia,
vbi dicitur sic: Et quia sæpe contingit Episcopos
proprios habere carceres sibi & dictis inquisitori-
bus non communes, & cetera.

C 4 Qualiter autem est de custodibus prouiden-
dum, statutum est in c. alleg. Multorum. per hunc
modum, quod (loquendo de carceribus siue mu-
ris prædictis) sint duo castodes principales, discreti,
& industrij & fideles: & q̄ vni prouideat Epi-
scopus, & alteri inquisitor, & horum quilibet ha-
beat substitutum, & quod sint ibi duæ clauēs: Qui
custodes iurabunt coram Episcopo & inquisitore,
quod suum officium fideliter exequentur, & non
permitterent, q̄ aliquis loquatur dictis capitibus in se-
creto, & q̄ ministrabant eisdem prout per Episco-
pum, & inquisitorem fuerit ordinatum.

D Loquendo vero de carceribus Episcopi, q̄ cus-
todes positi per Episcopum, iurabunt coram in-
quisitores, q̄ suum officium exequentur.

Quia vero ordinatio ista de custodibus muro-
rum & carcerum prædictorum longa est, & verba-
lis, & non realis, quia non est prouisum (vnde in-
quisitor prouidebit sibi & custodibus antedictis)
non curauimus totam inserere in præsentī; nam non
seruatur: nec potest propter penuriam stipendio-
rum inquisitorum commode obseruari.

C O M M E N T . C V I I I .

E IN hac questione rursus Eymericus de carcere
agit, addens id quod omiserat superiori questione-
ne, videlicet, inquisitorem & Episcopum habere
posse carcerem communem non modo ad penam, ve-
rum etiam ad custodiā.

Sunt autē huius questionis tres potissimum par-
tes: Vna est de carcere ad custodiā, altera de carce-
re ad penam, tertia de custodibus carcerū, de quibus
singulis nimis breuiter agit auctor: sed nos ne quid
parum explicatum reliquisse videamur, de singulis
plenius differemus, ea summatim præscribentes, que
ad

Supra pag. 111.

Questionis summa.

ad usum nostrorum temporum sunt accommodata s
nam reliqua libenter omittimus.

Primum ergo de carcere ad custodiam constituto
agendum est, de quo duo potissimum capita explica
bimus. Primum erit de his quæ præcedere debent
priusquam quis in carcerem custodiendus conicia
tur. Alterum vero, quis ordo in carceratis custo
diendis & collocandis debeat obseruari.

In capiendis
reis qd ordo
seruandus.

de qd.

Personæ infi
gnes qualiter
capiendæ in
hoc crimine.

Quantum ad primum caput attinet, vbi de deli
cto constiterit, & visum fuerit reum capiendum es
se, ad realem capturam poterit deuenire Inquisitor,
illis obseruatis, quæ breuiter docuimus supra in
hac 3. parte nu. 73. quibus adiungo sequentia dili
genter in hac causa consideranda.

Si persona delata in ignis alicuius fuerit auctori
tatis, videlicet, religiosa, nobilis, aut litteris conspi
cua, quæque in corruptis & vitæ fama publica illustre
tur, non prius ad eam capiendam accedere vellent
inquisitores, quam superiores consuluerint, & de
creuerint, an is in carcerem sit mittendus nec ne.

Quonia vero id superiores deliberare nequeunt
nisi re cognita; ideo prius inquisitores ad eos summa
riū mittent iudiciorum, & delictorum informatio
nem; eò vero amplius hoc facere debent, si non om
nes periti de captura cum Inquisitore consenserint.

Hæc aut his similia prescripta videtur inquisito
ribus Hispania per Madrilianâ instructionem anni
M D L X I. cap. 5. in hæc verba à nobis latine sa
ctâ: Si Inquisitoes de captura consenserint, u
beant eâ fieri sicut decreuerint, & si negotium fue
rit magni momenti propter petitionis insignes, vel
ob alias causas, priusquam iurâ decretū executioni
mandent, senatum consulant: vbi vero suffragia
non fuerint conformia, res ad Senatum remittat
ur, vt is provideat quod fieri conueniat. hæc ibi.

Que propterea mihi vbiq; videntur obseruanda,
quia valde sunt rationi cõsentanea, & multū conse
runt ad conseruandum honorem delatorū, quod in
hac causa omnino fieri debere alibi dixi copiosius.

Personæ infi
gnes incon
sulto senatu
quando capi
possint.

Verum hæc tam diligens, & exquisita obseruatio
tunc cessabit, cum vel delati fuga timeatur, vel cum
hereticus est manifestus tunc enim superioris expe
ctare responsum imprudens esset & periculosum, &
quamuis hæc vera sint, nec vlla probatione indi
geant, videndi tamen erunt qui hæc latius perse
quuntur. Repertorium inquisitorum verbo, carcer.
§. viso de carcere. & §. seq. & Locatus verbo, car
cer. Simancas de cath. instr. tit. 16. Ioannes Roias
tract. de heret. par. 2. assertio. 1. Zanckinus tract.
de heret. cap. 10. nu. 1. & alij.

Mandatum
de capiendõ
& qualiter.

Tam vbi captura fuerit decreta, mandatū de ca
piendo reo exhibendū est ei ministro, qui ex cõsuetu
dine sancti officij reos capere solet, idque mandatū
subscribendum est ab inquisitoribus. quod si plures
personæ fuerint eodem die, aut tẽpore capiendæ, de
singulis singula mādara dabitur; quæ deinde singu
lorū processibus inferretur, vt de actibus huiusmo
di, quæ magni sunt ponderis, aperire constare possit.

Nō sunt om
nibus reis pa
res carceres
assignandi.

His ita cõstitutis, quæ priusquã ad capturam de
ueniant, obseruanda videntur; nunc alterū primæ hu
ius partis caput est explicandū, videlicet, Quis in
carceres ordo obseruari debeat; in quo id est primū
animaduertendū, ne inquisitor oibus repares carce

res assignet: nam pro delictorum & personarū quali
tate nunc duriora conclauia & obscuriora, nunc ve
ro lætiora & amēnora assignabit: nam qui lenius
deliquit, mitius tractari & lenius custodiari debet.
diuus. ff. de officio præsi. l. 1. ff. de cust. reo. tradis. Si
mancae de catho. instr. tit. 16. num. 5.

Quando autem domus propria, vel ciuitas tota,
aut certus aliquis locus pro carcere assignari pos
sit; in superioribus docuimus.

Rursus id obseruandum est, ne in eodem conclau
mares & feminae concludantur. l. quonia. C. de cu
sto. reorum. ibi: Sextu tamen dispares diuersa eler
strorum habere tutam in beantur. Tradit Thoma
mas Grammaticus decisione 33. incipien. Magnifica
Lucretia, nu. 12. Syluester in summa, verbo, ha
resis. d. 4. 7. vers. tertium. Simancas de catho. instr.
tit. 16. nu. 6. quod obtinet tam in carcere ad custo
diam, quam in carcere ad penam constituto, cum
sexuum commissio sit periculosa.

Hoc tamen fallit, præsertim in carcere ad penam
dato, in marito & vxore, vbi vel ambo vel vnus ta
tum fuerint cõdemnati: nam & simul concludi pos
sunt, vel vnus ad alterū accessus parere debet, vt ca
uit olim Cõciliū Biturrensis. c. 25. in hæc verba: Sit
autem liber accessus xoti ad virtum immunitatum,
& è conuerso, ne cohabitatio denegetur eisdem;
siue ambo immorati fuerint, siue alter. hæc ibi.

Itē id præcauere oportet, ne simul duo, vel plu
res in eodē cubiculo concludantur, nisi ex causa ali
ter faciendū statuerit Inquisitor: nam vnus præter
ter scelerati & facinorosi; maiori ex parte secum re
ineant consilia de celanda veritate, de fugiendo, de
euadendis interrogationibus, & similibus, quæ mul
tum solent quãdoque negotium inquisitoribus, aut
quibusuis iudicibus facefferre: quod eò magis con
tingere solet, quia communis calamitas breuissimo
temporis spatio solet magnam amicitiam inter reos
conciliare: unde non aspicitur secum deliberant de
instanti miseria auertenda & euitanda.

Ab hæc, Inquisitores bis singulis mēsis veniunt
visitare vinctos, et ab eis quarere an illis neces
saria ministrēt, & an bene vel secus habeat. ita Si
mancae de cath. instr. tit. 16. in. 13. quod ei recte probat.

Verum si occasio, aut necessitas postulauerit, &
ter, & quater id facere nō erit indecoris; immo quã
doque est necessarium, vt cum reus impatiē, et fert
carceris calamitatē, & infamiam: tunc enim sapius
nō modo per se ipso Inquisitor, verū & per alios eū
curabit consolandū, dicēs quod si consueuerit libe
re, cõtenta fore & cito & humaniter expediri: quã
uis enim quãdoque reis terribilis esse solet vnus
iudicis, a ias tamē nō medioeriter humana & man
sueti eiusdem iudicis allocutio reos solet consolari.

Hæc amplius Inquisitores obseruare oportet, ne
cū reis loquantur, vel cum examinātur, vel cū visi
tātur, nisi de his quæ ad eorum negotiū spectat; nec
solum inquisitor, uel dū visitat, vel dū aliter eos au
scultat, esse debet; sed vel cū collega, vel saltem cum
notario, vel alio fidei sacri officij ministro: quod in
maxime obseruare debet, cū agendū est cum se
laris quibusdā, & iniquis reis, qui vndique calum
niandi arripunt occasionem, quod etiam cautū est
Madrilianâ instr. tit. one anni M D L X I. c. 17.
in pri-

In primis vero id quoque custodiendum est. secundum promissum multorum peritorum Inquisitorum consilium, ne rei ex vno cubiculo ad aliud transferantur, & cum alijs associentur: sed videtur, qui semel simul in vno conclavi clausi fuerint, vbi transferendi faciunt, simul et transferri conuenit: sic enim vitantur cōcinationes eorū, quæ intra carceres geruntur; nam experientia compertum est, reos ex vna societate ad aliā translatos, referre solere quæ ibi gesta sunt: atque hoc tunc maxime obseruandum est, quæ post translatos aliquos de vno conclavi, & vna societate in aliam, cōtingunt confessionū renouationes: quare hoc velut precipuum & maximū existimo præcauendū. cetera huc spectantia ab vsu magis quæ ab arte præceptis nostris petenda sunt, præsertim cū sint quæ ad, quæ non oporteat vel enulgare, vel docere, & sint inquisitoribus satis per se nota.

De his autem qui in carceres ob hæresim conijciuntur ad custodiā, donec causa eorū definitur, quæ situm est, an admitti debeant ad audiendam Missam, & ad alias orationes, quæ intra carceres dicuntur. Et Martinus Nauarrus in Manuali de oratione & horis canonicis c. 22. vbi hanc difficultatem in vtramque partem disputat, duo potissimum concludit, primū est, præfatos hæreses accusatos, vel inquisitos, non esse iure cōmuni à Missa, nec ab alijs orationibus & sacramentis excludendos, plusquàm alios accusatos & inquisitos, ob alia crimina excommunicationem annexam habentia. Alterum & postremum est, existimare se de re christiana fore, si prouideretur, vt qui causa fidei violatè conijciuntur in carceres, donec damnarentur, perinde ad sacramentorum & diuinorum participatione participium admitterentur, ac alij ob crimina in bulla cense Domini prohibita capti. Atque hæc est viri docti & pijs sententia, quam multis rationibus probare nititur, quamuis libenter sanctissimi domini Papa & prudentiorum sententia se supponat.

Ceterum omisso nunc eo capite, an de iure cōmuni admitti debeant nec ne, breuiter dicimus, huiusmodi reos in carcerem coniectos, lite seu causa pendente, recte & prudenter per fidei iudices repelli ab audienda Missa, & orationibus, quæ intra carceres inquisitorum dicuntur.

Primum, quoniam ita hoc obseruat sacri tribunalis recepta consuetudo, quæ vt mox patefiet, ratione non caret.

Rursus res quodammodo horrenda fieri videretur, si illi ad hæc diuina mysteria admitterentur, qui pro sceleribus vel aduersus eadem, vel aduersus similia commissis capti detinentur.

Præterea, quoniam minora crimina, qualis est simonia, ab his mysterijs peragendis pendente lite excludit, & accusatū, de simonia. & c. accusatum, 2. q. 4. quod ex B. Gregorij Regeſto desumptum esse videtur, lib. 5. epistol. 3. vbi rescribens Maximo preſumptori Ecclesie Salonitana, quem per Simoniam ordinatum intellexerat, dicit ita: Peruenit itaque ad nos, quod per simoniacam hæresim fueris ordinatus. Sed & alia de te multa hic dicta sunt, de quibus vnū quam maxime fuit, propter quod necesse habuimus te summopere per scripta nostra prohibere, ne missarum solemnia celebrare

debuisses: donec quid esset, uerius potuissimus ad dicere. haftenus Gregorius.

Ad hæc, excommunicatos uitare iubemur, vt est notissimum, cap. nuper, extra de senten. excom. cap. ad mensam. xi. q. 3. cum multis similibus, at magna præsumptio est, eos qui pro hæresibus capiuntur excommunicatos esse, ergo tamen si inspecto cōmuni iure ante sententiam vitare non teneremur, tutius tamen est, vt euitemus, cum plura argumenta suadeant eos tunc tales esse.

Item quia si vinculi huiusmodi ad hæc audienda producerentur, (præterquam quod difficulter possent custodiri, præsertim vbi magna esset eorum multitudo) facile cōtingeret, vt saltem nutibus, & signis complices, socij, & participes criminis sibi mutuo indicarent, qualiter esset iustum iudicium subterfugiendum, aut celanda ueritas,

Postremo hæc Inquisitorum, & sacri tribunalis consuetudo, & receptus vsus, per quem isti ab audienda Missa repelluntur, prudentissima quidē, & æquissima rōne nititur, quia cū in sancto officio nõ soleant comprehendere rei, nisi legitimis indicijs, & sufficientibus argumentis præcedentibus, videlicet receptis testibus, & propositionibus qualificatis, & cum multa diligentia discussis, vt Abulensi quadam instructione anni MCCCCXCVIII. c. 3. et alia

Madrihana anni MDLXI. c. 1. 4. & 5. plenè sancitum est, & tradit Ioannes Roias tracta. de hæret. par. 2. assert. 1. nu. 12. et multis seq. & Simancas de cath. inst. ti. 16. nu. 1. & 2. inde consequitur apertissime, vt rei ita comprehēsi, & in carceres coniecti, pendente iudicio, ab audienda Missa iuste arcantur: cum vtiq; per præcedentes probationes, & ante habitas depositiones, & informationes quasi notum, & exploratum sit fidei iudicibus, reos illos comprehensos tales esse, quales denunciati sunt.

Et ex his non difficulter potest respōderi ad omnia argumenta, quæ pro contraria parte afferri possent: si quis enim pro alijs criminibus captus ad hæc audienda admittatur, non refert, quia minora sunt, nec solet per alios iudices ante capturam fieri tam diligens criminis inuestigatio.

Nec obstat si dicatur, quod per extrauagantem Martini V. solum tenemur euitare excommunicatos denunciatos, & manifestos percussores clerico: vt: nam tutius est, ut quos scimus aut præsumimus tales esse, euitemus, & hæc responsio nunc sufficiat, tamen si posset alijs modis responderi.

Item non est facile admittendum; quod pro aduersa sententia adducitur, videlicet, quia si rei carcerati admitterentur ad supradicta, facilius confiterentur; quoniam non sunt adhuc id Inquisitores experti: immo vero si nõ admittantur, videtur magis conferre ad expediendas reorum causas, quia hoc ratione qui catholici, & verè fideles sunt, facilius confitebuntur, & citius per eò expediri, ne tanto tempore tantis bonis, & suffragijs priuentur.

Immo vero frequenter Inquisitores hinc sumere possunt probabile signum, & argumentum, aut culpæ aut innocentie ipsorū reorū: sunt enim quidam carcerati, qui tamen si multo tempore in vinculis contineantur, nihil curant, nec dolent, quod huiusmodi beneficijs careant ac priuentur, quod eorum cul-

In sancto officio non solent comprehendere rei nisi si præcedat sufficiens informatio.

pe iudicium esse potest: alij contra se his priuari contristantur, quod innocentia est argumentu, nisi ficta fieri videatur, & ad citius expedienda eoru causam multum conducere debet, ne tantoru bonoru fructu diu priuentur, vt paulo antea dictum est.

Postremo non obstat si dicatur, plerisque ex his qui comprehenduntur, absolui; quoniam considerato numero eorum qui condempnantur, qui absoluntur pauci quide sunt, & lex, qua plerumq; accidere solent, considerat. I. nam ad ea. ff. de legibus. illi aut qui recipiuntur ad Ecclesie gremium haresi abiurata, no dicuntur proprie absolui, & si heresim abiuret, ia constat fuisse hereticos. quod si mitiori pena plektantur, id fit, vel quia iudices benigni se cu illis habuerunt, vel quia no constitit de errore intellectus, quamuis ad id presumendum sufficientia extarent indicia. iuste ergo pendete iudicio, a Missa, & alijs orationibus audiendis repelluntur. hac tamen omnia libentissime sapientiorum censura subijcio.

Num. 3.

In quibusdam autem alijs partibus Episcopi habent ipsos carceres, & c.] Hac est secunda huius questionis pars de carcere ad penam destinato, quem perpetuum vocare solemus; de quo satis multa diximus supra in hac 3. par. super 10. modo processum fidei terminandi hoc vero loco ea solum adiungemus qua ibi consulto omisimus, quaq; nunc frequentius solent obseruari.

Ac primum, quamuis nostris saculis non soleat carcer perpetuus in eam forma constitui, qua olim solitus erat fabricari, opportunu tamen est, & omnino procurandū, vt certa aliqua domus velut carcer perpetuus destinetur, in qua habitant illi, qui iure sunt immurandi. neq; n. si aliter fiat satis pot intelligi, quo penitentes adimpleant penitentias sibi iniunctas. in his omnibus qualis ordo debeat obseruari saluberrime cautum inuenio per Madralia nam instructionem anno MDLXI. c. 79. & 80. in hac verba a nobis latine facta: Damnati ad perpetuum carcerem custodi carceris perpetui consignabuntur. iniungendo eidem ut custodiant eos; & curet ut adimpleant impositas penitentias, atque ut certiores reddat Inquisitores de illorum negligentia, si qua fuerit, item curet, ut subueniatur eis in suis necessitatibus, procurando ut afferatur illis materia iuxta officium, seu artificium cuiuslibet, vt inde aliquid lucrantes alantur, & presentem miseriam, & paupertatem ferant.

Cap. 80.

Inquisitores autem aliquoties in anno perpetuum carcerem visitabunt, ut videant qualiter viuunt, quomodo tractentur, & quam vitam degant, & quoniam in nonnullis inquisitionibus non est carcer perpetuus, cum sit res valde necessaria, debent emi domus, ut carcer talis fiat: quoniam deficiente carcere non potest intelligi quomodo adimpleant reconciliari suas penitentias, nec possunt custodiri qui fuerint custodiendi. haenus ibi. Sunt quidem hac diligenter in hac causa prescripta, & ideo iudicio meo vbique obseruanda.

Quis obseruab. tan penitentes adimpleant penitentias.

Quod vero hac instructione cauetur de obseruando, nunquid penitentes adimpleant iniunctas penitentias, cuius rei cura tradit carceris custodi, olim in Concilio Narbonensi, c. 8. diligentissime quoque fuit prescriptu, sed paulo aliter in hac verba: Ob-

A seruationis etiam penitentiarum curam proprijs eorum sacerdotibus committaris, ita ut ipsi sacerdotes penes se habentes penitentijs singulorum parochianorum vigilanter, & circa eorum obseruationes solliciti vigilante contemptores si qui fuerint, uobis, seu quibus staueritis, denuntient sine mora, processuris in eos iuxta formam inferius designatam: hac ibi.

Mibi hoc consilium de committenda cura obseruationis penitentiarum proprijs sacerdotibus, eo nomine nunc magnopere probatur: quoniam in ciuitatib. ubi non est carcer perpetuus aut non solet esse tanta penitentium multitudo, vt carcer talis fieri debeat; se vnus aut alter penitens tantu quadoq; reperitur, non videtur commodius cuiquam posse hac cura iniungi quam proprio sacerdoti. is ergo hanc curam suscipiat, ubi instructionis praecipua consilium locum non habet: consilium vero Narbonensis consilij vbique locum habere facile potest.

Postremo de commutatione pena perpetui carceris, seu de dispensatione est dicendu, in quo hoc exploratum; iure coi quilibet priuati Inquisitores vna cum ordinarijs arbitrium habent dispensandi, vt alibi docuimus per tex. in c. vt commissi. s. & illorum. de heret. lib. 6. & hoc iure adhuc vbique viuimus, excepto quod Inquisitoribus Hispania id est denegatum per priuatas eius inquisitionis sanctiones; nam solus generalis Inquisitor in hoc dispensat, sicut & in depositione vestis crucibus signata, vt docet Simancas de catho. instit. tit. 16. num. 20. sed hoc in illis regnis tantum locum habet.

Quasitu scio, post quantum tempus soleat in carcere perpetuo dispensari: sed neque in hoc reline in pluribus alijs, quidquam est nominatum vniuersis Inquisitoribus iure prescriptum: quamobrem eorum arbitrio hac relinquuntur, qui spectata penitentiam humilitate, & penitentia intra minus tempus poterunt hanc penam remittere aut in aliam leniorem commutare: & post lapsum triennij remitti solere scripsit Simancas praecipuo loco, nu. 21.

Quod si pena carceris irremissibilis fuerit imposita, viapso octauo anno solet relaxari, vt idem Simancas testatur ibid. nu. 22. ceteru nullo hac iure sancita, nec in his quidquam prescribimus, cum in arbitrio Inquisitorum sint posita, atque haenus summam diximus, qua ad hunc locum spectabant, nunc reliqua simili breuitate persequamur.

Qualiter autem de custodibus prouidendum, & c.] Hac est postrema pars huius dispensationis qua de custodibus carcerum concepta est, in qua optime admonet auctor, ea qua iure ueteri erant sancita, nunc non obseruari: erat aut accusatissimē, & diligentissime cautu quidquid ad custodiendos reos spectabat: sed postquam hac in desuetudinem abierunt, quid nunc fieri debeat ostendamus.

Ergo siue sit vnus, siue duo carceru custodes (ita metesthodie vnus tantu esse solet) is eligendus est, qui sit fidelis, & industrius; idē nihil cum reis in secreto loquetur: nihil dabit reis ex his qua a consanguineis uel amicis reorum mittuntur, inconsultis inquisitoribus: idē coram Episcopo, & Inquisitore iurabit se fideliter muneri suo satisfacturum.

Hinc accedūt plurima alia, qua ex consuetudine serua-

fere singularum inquisitionum sunt, petenda, inter
qua hoc maxime obseruandum est, vt fidelissimi, &
integerrimi sint reorum custodes, alijs vix poterit
veritas ab illis inuestigari, si de his quae foris gerun-
tur per infidos custodes, & ministros, certiores ed-
dantur.

Cetera huc spectantia tradunt Syluester in sum-
mo verbo, haeresis. 2. q. 7. n. 9. Locutus in opere iudicia-
li verbo, carcer. nu. 11. & seq. Gondisalvus tracta.
de haeret. q. 1. n. 11. & seq. Conradus Brunus lib.
4. de haeret. c. 3. sed praeter ceteris Simancas de cath.
insti. tit. 16. nu. 7. & seq.

QVAESTIO LX.

De iuramento notariorum, & custo-
dum carcerum.

Sexagesima quaestio est; Vtrum Episcopi
notarij, & eius carcerum custodes te-
neantur iurare coram Inquisitore de fi-
delitate: & contra, Inquisitoris notarij, & carcerum
eius custodes coram Episcopo?

Respondemus quod sic; iuxta c. Multorum. al-
leg. de haeret. in Clemen. in §. porro de custodib.
Inquisitorum carcerum, ibi dicitur sic; Porro coram
Episcopo uel capitulo sede uacante, & Inqui-
sitore, praedictis, uel substitutis ab eis custodes su-
praedicti, antequam suum officium exequantur, iu-
rabunt ad sancta Dei Euangelia corporaliter a se
tacta, quod in custodia immuratorum, & aliorum
pro crimine supra dicto in sua custodia positorum,
& ponendorum, omnem diligentiam, & sollicitu-
dinem, quam poterunt, fideliter adhibebunt.

De custodiis uero carcerum Episcoporum,
dicitur ibi sic; Et quia saepe contingit Episcopos
proprios habere carceres, sibi & dictis Inquisito-
ribus non communes; uolumus, & distictè praeci-
pimus, ut custodes ad incarcerationum pro dicto
crimine custodiam per Episcopos, uel sede uacan-
te, per capitulum deputandi, & eorum ministri
coram dictis Inquisitoribus uel substitutis ab eis,
praestent simile iuramentum.

De notarijs sequitur sic; Notarij quoque in-
quisitionis coram Episcopo, & Inquisitore uel substi-
tutis ab eis, iurabunt suum officium fideliter exer-
cere. Et idem fiet de alijs personis necessarijs ad
praedictum officium exequendum.

COMMENT. CIX.

De iuramento praestando in sancto officio ab eius
ministris generaliter sancitum est, vt tam In-
quisitores ipsi, quam reliqui omnes officiales, &
ministri, quo tempore recipiuntur ad officia sua
exercenda, iurent quod bene, diligenter & fide-
liter officijs seu muneribus sibi iniunctis inseruiant,
unicuique ius suum tribuent sine acceptatione per-
sonarum, & secretum omnino seruabunt. Hispanen-
si instruet. anno MCCCCXVIII. c. incip. Item quo-
los dices Inquisidores.

Custodes autem carceris coram Episcopo, & In-
quisitore iurabunt, quod in custodiendis reis cura,

& sollicitudinem fidelem adhibebunt: & quod ne-
ter eorum alloquetur eos nisi coram altero custode:
& quod nihil subtrahent ex alimentis, nec ex illis
rebus, quae carceratis deferuntur: quod ipsum iura-
re et debet ministri eorum. ita colligitur a pertissi-
me ex dicta Clemen. 1. §. porro, de haeret. qua vritur
hoc loco Eymericus. idē docent beatus Antoninus
in sum. parte. 3. ti. 18. c. 2. §. 2. Syluester in summa,
verbo, haeresis. 2. quaest. 7. & Simancas de catho. in-
stit. tit. 26. de custodia reorum. nu. 10.

De iuramento notariorum sancti officij similiter
constitutum est, vt idem praestent iuramentum non
enim sufficit, quod quando notarij creati fuerunt,
iurauerunt officium suum fideliter exercere, cap. ad
audientiam, de praescrip. glos. in l. quaedam §. num-
mularios. verbo, decurritur. ff. de edendo. nam eo iu-
ramento non obstante, cum in notarios sancti officij
recipiuntur, iterum iurare debent. glo. in dicta Cle-
men. 1. §. porro. verbo, iurabunt. 2. de haeret. & notat
communiter ibidem Zabarella, Imola, & alij, &
Nicolaus Arelatanus tracta. de haeret. notabili
36. incipien. Nota quod Ioannes Roias in singula-
ribus fidei, sing. 141. incipien. Notarius quando
creatur. Lucerna Inquisitorum, verbo, notarij. §. 1.
& alij, quos omitto consulto.

QVAESTIO LXI.

De quaestionibus, & tormentis.

SUMMARIUM.

1. Episcopus, & Inquisitor simul tormentis ex-
ponere possunt.
2. Indicia ad torturam sufficientia sunt varietas,
& vacillatio.
3. Infamia cum vno teste de scientia.
4. Infamia cum indicijs vehementibus vno, vel
pluribus.
5. Testis de scientia cum vno vel pluribus indi-
cijis vehementibus.
6. Indicia plura vehementia seu violenta.
7. Infamia cum teste de scientia & indicijs vehe-
mentibus.
8. Nullus torqueri debet ex sola infamia, vel pro-
pter vnum testem seu indicium tantum.

Sexagesima prima quaestio est; Vtrum Epi-
scopus, & Inquisitor possint aliquos ex-
ponere quaestionibus, & tormentis, &
ex quibus indicijs atque causis?

Respondemus quod primū non est dubium,
quin Episcopus, & Inquisitor possint aliquos ex-
ponere quaestionibus, & tormentis coniunctim,
sed non diuisim, iuxta cap. Multorum, de haeret.
in Clemen. in principio, ubi enumeratis quae potest
facere quilibet diuisim, de his, quae habent facere
communiter, & coniunctim, sequitur sic; Duro
tamen tradere carceri siue arcto qui magis ad pe-
nam, quam ad custodiam uideatur; uel tormentis
exponere illos, aut ad sententiam procedere con-
tra eos, Episcopus sine Inquisitore, aut Inquisitor
sine Episcopo dicecesano, aut eius officiali, uel Epi-
scopali sede uacante capitulo super hoc delega-
to,

Relat supra
pag. 111.